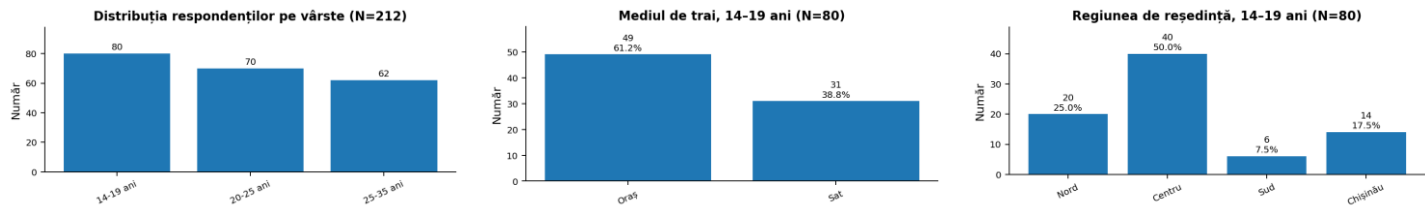

Moldova mea: Vocea tinerilor în 2025

Prima parte: răspunsurile tinerilor de 14–19 ani în consultarea pentru Raportul Voluntar de Țară

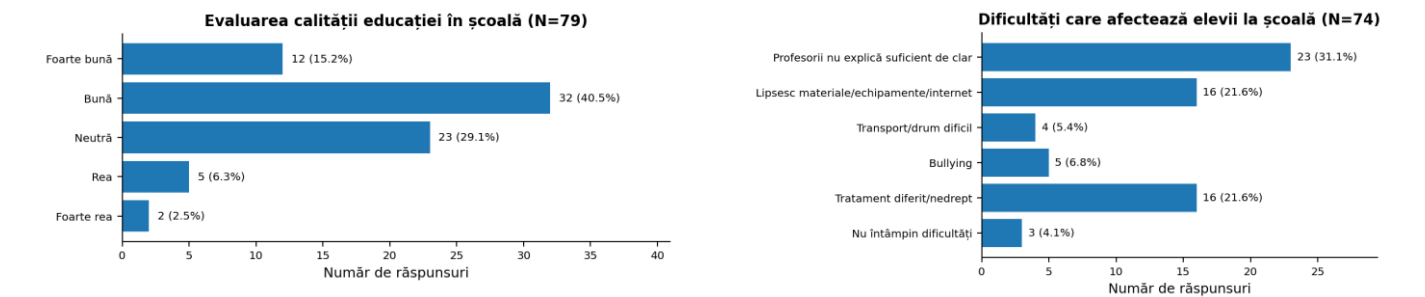
Context și metodologie. Consultarea a fost realizată în cadrul procesului VNR 2025, printr-un chestionar digital dedicat tinerilor. Eșantionul total include 212 respondenți, iar această primă parte a raportului analizează segmentul 14–19 ani, care reprezintă 80 de respondenți (37,7% din total). Întrebările eliminate în procesul de revizuire nu sunt incluse în analiză. Pentru fiecare indicator sunt raportate doar răspunsurile valide înregistrate la întrebarea respectivă.

1. Profilul respondenților

Interpretare. Segmentul 14–19 ani este relativ echilibrat teritorial: jumătate dintre respondenți provin din regiunea Centru, iar aproape două treimi locuiesc în mediul urban. Reprezentarea rurală rămâne importantă (31 de respondenți), ceea ce permite surprinderea unor diferențe relevante privind accesul la servicii, educație și infrastructură.

2. Educație: calitate, dificultăți și alimentație

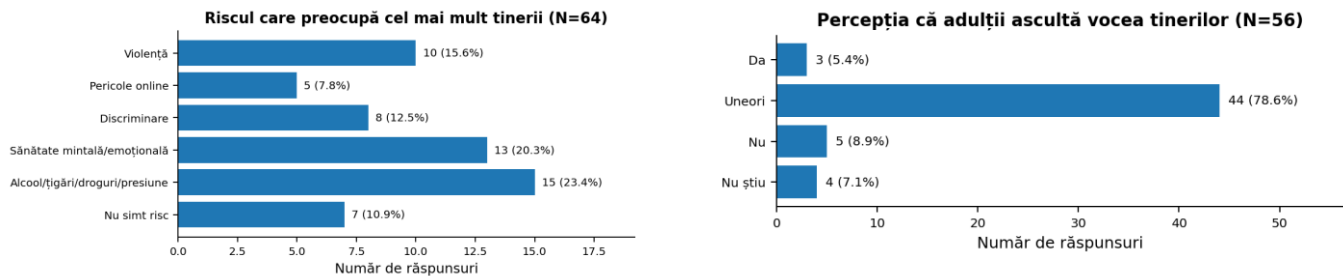

Constatări-cheie. Majoritatea răspunsurilor privind calitatea educației se concentrează în zona „bună” și „neutră”: 32 de tineri o evaluează ca bună, iar 23 ca neutră. Totuși, dificultățile indicate arată probleme structurale clare: cea mai des menționată este explicarea insuficient de clară din partea profesorilor (23 de răspunsuri), urmată de lipsa materialelor/echipamentelor/internetului și tratamentul diferit sau nedrept al unor tineri (câte 16 răspunsuri).

Alimentație în școală (N=68)	Acces la medic/servicii de sănătate (N=68)	Apă potabilă acasă (N=57)
Da, tuturor: 22 (32.4%)	Foarte ușor: 37 (54.4%)	Da, de la robinet: 35 (61.4%)
Da, dar nu tuturor: 32 (47.1%)	Posibil, dar cu dificultăți: 15 (22.1%)	Avem filtru: 8 (14.0%)
Nu se oferă: 6 (8.8%)	Greu: 10 (14.7%)	Cumpărăm apă: 12 (21.1%)
Nu știu: 8 (11.8%)	Foarte greu/aproape imposibil: 5 (7.4%)	Nu avem acces: 1 (1.8%)

Alimentația școlară. Doar 22 de respondenți indică faptul că mâncarea este oferită tuturor elevilor, în timp ce 32 spun că aceasta există, dar nu pentru toți. Răspunsurile deschise confirmă această preocupare, inclusiv prin solicitarea extinderii alimentației și pentru clasele liceale.

3. Sănătate, siguranță și riscuri percepute

Sănătate și siguranță. Accesul la medic este apreciat relativ pozitiv: 37 de respondenți spun că ajung foarte ușor la servicii medicale, însă 30 indică un acces cu dificultăți, greu sau foarte greu. În privința siguranței, cei mai mulți tineri spun că se simt la fel ca acum doi ani (34), iar 22 se simt mai în siguranță. Riscurile dominante țin de consumul de alcool, țigări, droguri sau presiunea de grup (15), problemele emoționale sau de sănătate mintală (13) și violență (10).

4. Mediu, apă și vocea tinerilor

Protejarea mediului/păduri (N=58)	Siguranță față de acum 2 ani (N=64)	Vocea tinerilor (N=56)
Foarte important: 45 (77.6%)	Mai în siguranță: 22 (34.4%)	Da: 3 (5.4%)
Destul de important: 8 (13.8%)	La fel ca înainte: 34 (53.1%)	Uneori: 44 (78.6%)
Nu e prioritate: 1 (1.7%)	Mai puțin în siguranță: 5 (7.8%)	Nu: 5 (8.9%)
Nu știu suficient: 3 (5.2%)	Nu știu: 3 (4.7%)	Nu știu: 4 (7.1%)

Mediu și participare. Protecția mediului are o susținere foarte puternică: 45 din 58 de respondenți consideră plantarea pădurilor și protecția mediului foarte importante. În același timp, participarea tinerilor rămâne o zonă vulnerabilă: doar 3 respondenți simt că adulții ascultă tinerii, în timp ce 44 spun că acest lucru se întâmplă doar uneori.

5. Răspunsuri deschise: ce ar schimba tinerii în următorii 4 ani

Teme dominante. Răspunsurile deschise indică patru priorități recurente: (1) modernizarea educației și creșterea calității predării, inclusiv mai multă practică, profesori mai bine pregătiți și lecții suplimentare accesibile; (2) extinderea oportunităților pentru tineri - proiecte, schimburi internaționale, activități după ore și experiențe care pot contribui la CV; (3) atenție reală pentru sănătatea mintală, bullying și tratamentul nedrept în școală; (4) accesibilitatea vieții de tânăr, inclusiv costuri mai mici pentru studii, cazare și mai multe locuri de muncă.

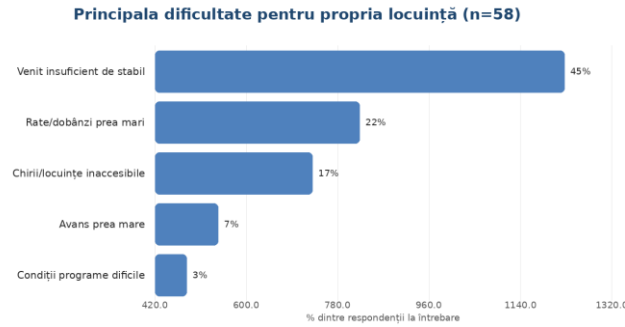
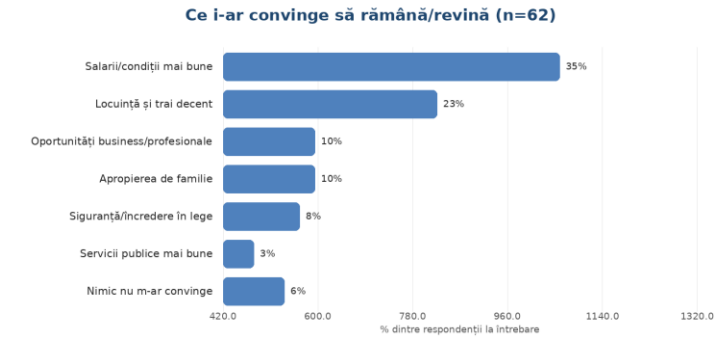
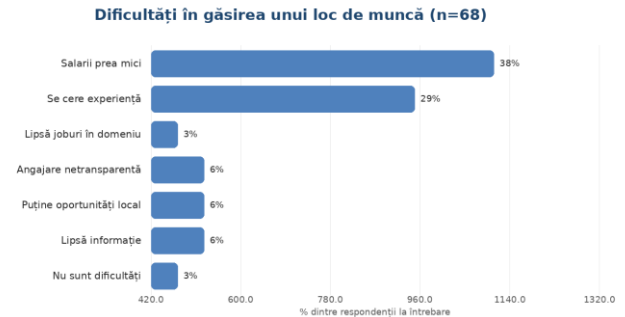
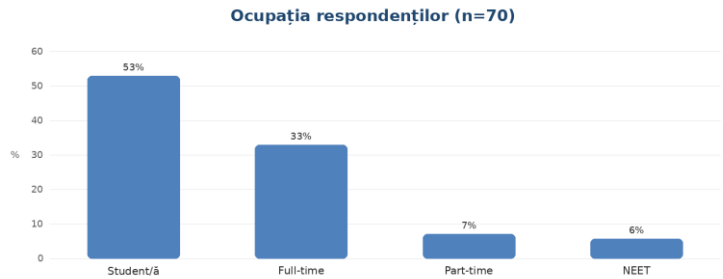
Concluzie. Datele arată o generație care nu respinge instituțiile, dar cere servicii mai corecte, mai practice și mai apropiate de nevoile reale ale adolescenților. Tinerii apreciază accesul la educație și sănătate acolo unde acesta funcționează, însă semnalează clar probleme de calitate, echitate, sănătate mintală și participare.

Recomandări pentru etapa următoare. În baza acestor răspunsuri, raportul VNR ar trebui să includă măsuri privind: îmbunătățirea calității predării și dotării școlilor; extinderea alimentației școlare pentru elevii de liceu; dezvoltarea serviciilor de suport psiho-emoțional și anti-bullying; mecanisme reale prin care elevii sunt consultați în școală și comunitate; și oportunități extracurriculare, de voluntariat, schimburi și orientare profesională pentru adolescenți.

Partea II: ocupare, locuire, servicii publice, încredere, mediu și participare

Baza de analiză. Categoria 20-35 ani include 132 de respondenți: 70 tineri de 20-25 ani și 62 tineri de 25-35 ani. Pentru fiecare întrebare au fost analizate răspunsurile valide indicate în baza transmisă, cu un număr variabil de respondenți per întrebare (n=52-70). Procentele din grafice sunt calculate din totalul răspunsurilor valide la întrebarea respectivă.

Domeniu	Constatare principală
Ocupare	Peste jumătate dintre respondenții care au răspuns la întrebarea despre ocupație sunt studenți (53%), iar o treime lucrează full-time (33%).
Angajare	Cele mai mari bariere sunt salariile mici (38%) și cerința de experiență pentru tineri aflați la început de carieră (29%).
Migrație / revenire	Salariile și condițiile de muncă mai bune sunt principalul motiv care i-ar convinge pe tineri să rămână sau să revină în Moldova (35%).
Locuire	Accesul la propria locuință este blocat mai ales de venitul instabil (45%), urmat de rate și dobânzi mari (22%).
Încredere și participare	Încrederea în justiție rămâne redusă, iar majoritatea consideră că există mecanisme de participare, dar tinerii nu sunt ascultați suficient.

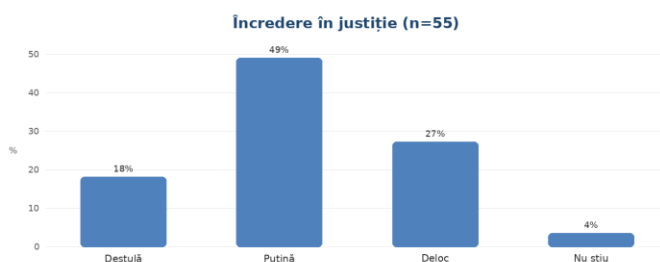
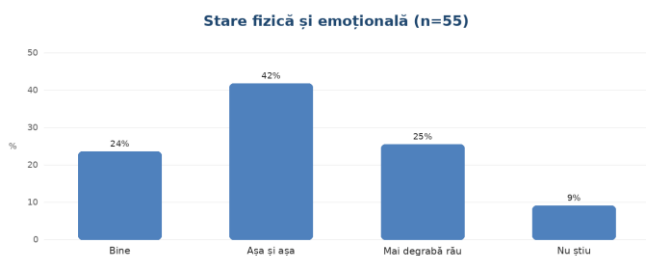
1. Ocupare, venituri și decizia de a rămâne în Moldova

Profilul ocupațional. Din cei 70 de respondenți care au indicat ocupația, 37 sunt studenți, 23 lucrează full-time, 5 lucrează part-time sau ocazional, iar 4 nu lucrează și nu studiază. Acest profil arată o categorie aflată în tranziție între educație și piața muncii, cu presiune directă pe primele experiențe profesionale, venituri și independență financiară.

Accesul la programele de angajare. Cunoașterea programelor publice pentru angajarea tinerilor este foarte redusă: 41 din 68 respondenți nu cunosc astfel de programe, iar 21 au auzit despre ele, dar nu știu detalii. Doar 1 respondent declară că a folosit cel puțin un program. Aceasta indică o problemă de vizibilitate, comunicare și apropiere a politicilor de tineri.

Principalele dificultăți. Dificultățile dominante sunt economice și de inserție profesională: salariile mici și lipsa experienței cerute de angajatori. Răspunsurile deschise confirmă aceeași direcție: tinerii solicită locuri de muncă reale pentru începători, stagii plătite, legături mai clare între educație și piața muncii și oportunități profesionale în afara Chișinăului.

Factorii care ar încuraja rămânerea sau revenirea. Pentru 22 din 62 respondenți, motivul principal ar fi salariile mai bune și condițiile de muncă mai bune. A doua temă majoră este locuirea și un nivel de trai decent. Răspunsurile arată că decizia de a rămâne în Moldova nu este doar emoțională, ci depinde de un pachet minim de stabilitate: venit, locuință, servicii și încredere.

2. Locuire, bunăstare și servicii publice

Locuirea. Doar 3 din 58 respondenți consideră că programele existente îi ajută mult pe tineri să găsească sau să cumpere o locuință. În același timp, 22 nu cunosc astfel de programe, iar 21 consideră că acestea nu oferă soluții cu impact pentru majoritatea tinerilor. Principala dificultate este venitul instabil, urmat de costul ratelor/dobânzilor și de lipsa locuințelor sau chiriilor accesibile.

Bunăstarea fizică și emoțională. Din 55 de respondenți, doar 13 spun că se simt bine, în timp ce 23 răspund „așa și așa”, iar 14 „mai degrabă rău”. Rezultatele indică o stare generală mixtă, cu o pondere importantă de tineri aflați într-o zonă de vulnerabilitate emoțională sau incertitudine.

Digitalizare și servicii online. Serviciile publice online sunt percepute ca inegale: 43 din 54 respondenți spun că unele funcționează bine, iar altele nu. Această percepție este importantă pentru politicile de digitalizare, deoarece arată că tinerii observă progres, dar nu îl resimt ca fiind uniform sau suficient de simplu în toate interacțiunile cu statul.

3. Încredere, participare, energie și mediu

Încredere în justiție. Încrederea în justiție este redusă: 27 din 55 respondenți declară puțină încredere, iar 15 deloc încredere. Niciun respondent nu a ales opțiunea „foarte multă încredere”. Acest rezultat confirmă că reforma justiției rămâne o temă relevantă inclusiv pentru tineri, nu doar pentru instituții sau mediul politic.

Participarea tinerilor. La întrebarea dacă tinerii pot influența deciziile publice, 34 din 54 respondenți spun că există unele mecanisme, dar de multe ori tinerii nu sunt ascultați cu adevărat. O întrebare similară despre ascultarea tinerilor în comunitate sau la nivel național arată același tipar: cele mai multe răspunsuri sunt „uneori”, urmate de „nu”.

Proiecte susținute din exterior și criza energetică. În ultimii 4 ani, 13 din 54 respondenți spun că au observat schimbări concrete datorită proiectelor susținute din exterior, iar 29 au observat doar unele schimbări. În privința crizei energetice, cei mai mulți consideră că măsurile au ajutat, dar nu suficient. Percepția generală este, deci, una de progres parțial, nu de impact resimțit uniform.

Mediu. Cele mai urgente probleme de mediu indicate sunt dezvoltarea energiei regenerabile (20 din 52) și gestionarea deșeurilor și poluării (18 din 52). Accesul la apă potabilă curată și împădurirea apar ca teme importante, dar mai puțin prioritizate în raport cu energia și deșeurile.

4. Sinteza răspunsurilor deschise

Răspunsurile deschise indică o agendă foarte pragmatică. Tinerii cer intervenții care să le permită să rămână în țară nu doar simbolic, ci realist: cu venituri, locuință, experiență profesională și servicii funcționale.

Temă recurentă	Ce solicită tinerii
Locuri de muncă și salarii	locuri de muncă bine plătite pentru începători, stagii plătite, sprijin pentru absolvenți fără experiență
Locuire accesibilă	rate mai mici, formule mai corecte pentru programe de tip „Prima Casă”, chirii și locuințe accesibile
Educație conectată la piața muncii	reformă educațională, practică reală, mentori, competențe utile după absolvire
Sprijin pentru studenți	burse mai mari, cămine curate și locuibile, ajutor pentru trai și muncă în timpul studiilor
Încredere și direcție europeană	reformă a justiției, aderare europeană, stabilitate, mai puțină politizare și mai multă predictibilitate

Concluzie. Pentru categoria 20-35 ani, prioritățile sunt puternic legate între ele: muncă decentă, locuire accesibilă, sprijin real pentru tranziția de la studii la angajare, servicii publice mai previzibile și mecanisme de participare care produc efecte vizibile. Răspunsurile arată că tinerii nu resping Moldova, dar condiționează rămânerea de șansa unui trai decent și de încrederea că vocea lor contează în deciziile publice.